

לרצוע בעץ מחודד או בקוץ.

ואמרין, במאי קא מפלגי רבי ורבי יוסי ברבי יהודה? — רבי דריש כללי ופרטי, ולקחת כלל מרצע פרט ונתת באזנו חזר וכלל (רש"י) ולכן צריך שיהיה מרצע ממתכת בלבד, כי כלל ופרט, אי אתה דן אלא כעין הפרט. ורבי יוסי ברבי יהודה א-ה דריש ריבוי ומיעוטי, ולפיכך הוא מרבה כל דבר, ואינו ממעט אלא רציעה בסם.

ומכח הוכחה מפורשת זו מהברייתא, חוזרת בה הגמרא מההסבר שרבי דריש ריבוי ומיעוטי, ואומרת:

איין, אכן, בעלמא רבי כללי ופרטי דריש, ולא ריבוי ומיעוטי. והכא, בפדיון הבן, היינו טעמא דדריש רבי בריבוי ומיעוטי, משום שכאן אין אפשרות ללמוד בכללי ופרטי, הואיל ולא נכתב הפרט בין שני הכללים, אלא בתחילה נכתבו הכללים ורק לאחריהם הפרטים. ובמקרה שכזה סובר רבי כדתנא דבי רבי ישמעאל, שאין למדים בכלל ופרט אלא בריבוי ומיעוט.

דתנא דבי רבי ישמעאל: נאמר בפרשת שמיני [ויקרא יא] "את זה תאכלו מכל אשר במים: כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים, בימים ובנחלים, אותם תאכלו". שני פעמים. ומהא דכתיב "במים" "במים" פעמיים, ורק לאחריהם נאמר "בימים ובנחלים", מוכח שאין זה כלל ופרט, אלא ריבה ומיעוט. משום ששני כללים ופרט אחריהם אינם נדרשים בכלל ופרט אלא רק בריבוי ומיעוט בלבד,

"בערכך כסף המשת שקלים" — מיעוט, שהפדיון הוא רק בכסף. "תפדה" — חזר וריבה לפדיה בכל דבר. ואמרין: ריבה ומיעוט וריבה — ריבה הכל, ומיעוט אחד. מאי ריבה? — כל מילי, כל דבר לפדיון. ומאי מיעוט — מיעוט שטרות, שאין גופן ממון.

ורבנן, דרשי כללי ופרטי: "ופדיוו מבן חדש" — כלל, "בערכך כסף המשת שקלים" — פרט, "תפדה" — חזר וכלל. כלל ופרט וכלל, אי אתה דן אלא כעין הפרט [שהפרט בא לפרש את הכלל]: מה הפרט מפורש שהוא דבר המטלטל וגופו ממון, אף כל דבר המטלטל וגופו ממון אפשר לפדות בו, יצאו קרקעות שאינן מטלטלין, יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות, דכתיב והתנחלתם אותם (רש"י) יצאו שטרות, אף על פי שמטלטלין, אין גופן ממון!

אמר ליה רבינא לאמימר: וכי רבי דריש ריבוי ומיעוטי? והא רבי כללי ופרטי דריש!

דתנא: נאמר בפרשת ראה [דברים טו יז], שאם עבד עברי אינו רוצה לצאת מאדונו לאחר שש שנים, "ולקחת את המרצע, ונתתה באזנו ובדלת, והיה לך עבד עולם". ודרשינן: "מרצע", אין לי אלא מרצע, מנין לרבות הסול [חתיכת עץ חדודה] והסירה [קוץ]. המחט, והמקדה, והמכתב [חרט], תלמוד לומר "ולקחת", כל דבר שנלקח ביד, דברי רבי יוסי ברבי יהודה. רבי אומר: "מרצע" — מה מרצע מיוחדת של מתכת, אף כל של מתכת. מלמד הכתוב שאינו יכול

שצריך ידיעה, אלא סובר שבכהאי גוונא שפיר חשיב ידיעה, כיון שאחד מהם בודאי אכל קודש.

הביא הקהילות יעקב, שהעיר לו בנו הגר"ח, שבהשמטות שיטה מקובצת [לדף כב ב אות כג], כתב בשם תוספות הרא"ש, שרבי שמעון סובר

"והוא ידע", הרי כאן שתי ידיעות. אחת לתחילה ואחת לסוף. אם כן, מה תלמוד לומר "ונעלם" "ונעלם" — לחיוב גם על העלם טומאה, וגם על העלם מקדש.

אמר מר: "ונעלם" — מכלל שידע.

ודנה הגמרא: מאי משמע? מנין לנו זאת? והרי יתכן שביאור "ונעלם", משמעותו היא שלא ידע כלל? אמר רבא: מדלא כתיב "והיא עלומה ממנו", שלשון כזה הוא העלם גמור, גם מתחילה.

אמר ליה אביי לרבא: אלא מעתה, גבי פוטה, דכתיב בה [במדבר ה], 'ונעלם מעיני אישה' גם יש לומר: מכלל, דהוה ידע מעיקרא, שידע הבעל תחילה שנסתרה או שזינתה, אלא שלאחר מכן נעלם ממנו. והרי דבר זה לא יתכן, כי אי הוה ידע, מי בדקו לה מיא? והא תניא 'ונקה האיש מעון' — והאשה החיא תשא את עונה, בזמן שהאיש מנוקה מעון, המים בודקין את אשתו, אין האיש מנוקה מעון — אין המים בודקין את אשתו. והרי אם שכח שזינתה או נסתרה, הרי מן הסתם הוא בא עליה, ונמצא שהוא אינו מנוקה מעון, כי לאחר שנסתרה או זינתה היא אסורה עליו.

ותו, גבי תורה, דכתיב [בספר איוב כח] "ונעלמה מעיני כל חי ומעוף השמים נסתרה", לדברך, יש לומר: מכלל, דאיכא דהוה ידע בה. והכתיב — "לא ידע אנוש ערכה"?

אלא, אמר אביי: קסבר רבי ידיעת "בית רבו", שמה ידיעה. והיינו, אין אדם שלא קרא המקרא הזה בבית רבו, בבית הספר, וידע שהנוגע בטומאה הרי הוא טמא, אלא

משום דאמרינן הטל את המיעוט של "בימים ובנחלים" בין שני הריבויים של "בימים", [אבל בכלל ופרט לא אמרינן הטל לפרט הבא אחר הכללים לביניהם].

ותמהינן: ורבנן, דפליגי על רבי בפדיון הבן, וילפי בכללי ופרטי, כיצד הם למדו כך? והרי קדמו שני הכללים לפרט?

אמר רבינא: רבנן אית להו כדאמרי במערבא: כל מקום שאתה מוצא שתי כללות הסמוכות זה לזה והפרט אחריהן, הטל פרט ביניהן ודונם בכלל ופרט [וכלל].

ומסיימת הגמרא להסביר את שיטת רבי במשנתנו:

השתא דאמרת, רבי — כללי ופרטי דריש, בעל כורחך קשיא שבועות! שאם לומדים בכלל ופרט ולא בריבוי ומיעוט, אינו חייב אלא שתיים על העתיד, כעין הפרט [להרע או להיטיב], ומדוע כתב רבי במשנה "שבועות שתיים שהן ארבע"?

אלא, בהכרח, שבשבועות, נסיב העמיד רבי לשתיים שהן ארבע, אליבא דרבי עקיבא, [דדריש ריבוי ומיעוט]. וליה, לא סבירא ליה, כי הוא עצמו דריש כללי ופרטי!

גופא: מנין שאינו חייב קרבן עולה ויורד על טומאת מקדש וקדשיו אלא על טומאה שיש בה ידיעה בתחילה, וידיעה בסוף והעלם בינתיים? — תלמוד לומר [ויקרא ה]: "ונעלם" "ונעלם" שתי פעמים, דברי רבי עקיבא.

רבי אומר, אינו צריך! הרי הוא אומר "ונעלם", מכלל שידע בתחילה, וכתיב נמי

שעתה נעלמה ממנו הידיעה שהוא טמא משום שלא שם לבו שנגיעה זו מטמאתו. וידיעת בית רבו נחשבת לפי רבי כידיעה בתחילה והעלם אחריו.

אמר ליה רב פפא לאביי: אלא הא דקתני במתניתין "אין בה ידיעה בתחילה ויש בה ידיעה בסוף" — שעיר הנעשה בחוץ ויום הכיפורים מכפר, "מי איכא דלית ליה ידיעת בית רבו, ואם כן, על מי בא הקרבן הזה לכפר?"

אמר ליה אביי: אין! משכחת לה בתינוק שנשבה לבין הנכרים, שאין לו אפילו ידיעת בית רבו. ועליו מכפר השעיר החיצון עם יום הכיפורים.

שנינו במשנה: **יציאות שבת שתיים שהן ארבע.**

תנן התם, בתחילת מסכת שבת: יציאות השבת שתיים שהן ארבע בפנים, ושתיים שהן ארבע בחוץ?

והוינן בה: מאי שנא הכא, דתנא שתיים שהן ארבע, ותו לא. ומאי שנא התם, דתני שתיים שהן ארבע בפנים, ושתיים שהן ארבע בחוץ?

ומשנינן: התם, דעיקר שבת הוא, תני אבות [שהן ההוצאות, של העני ושל בעל הבית, שההוצאה מפורשת בתורה] ותולדות [שהן ההכנסות, שאינן מפורשות בתורה]. אבל הכא, דלאו עיקר שבת הוא, אבות תני, ותולדות לא תני.

אך דוחה הגמרא את התירוץ הזה, כי לא יתכן לומר שכאן נשנו אבות בלבד, שהרי אבות, מאי נינהו — יציאות. והרי יציאות, תרתי הויין! אחת לעומד בפנים, ואחת

לעומד בחוץ, וכיצד שנינו שחייב ארבע?

וכי תימא לא הויין כל הארבע לחיובא אלא מהן לחיוב ומהן לפטור [וכגון אם רק עקר ולא הניח, או הניח ולא עקר], והא דומיא דמראות נגעים קתני, מה התם כולחו לחיובא, אף הכא כולחו לחיובא?!

אלא, אמר רב פפא: התם, דעיקר שבת הוא תני חיובי ופטורי. הכא, חיובי תני, ופטורי לא תני.

אלא שעדיין אין תירוצו מחוור: חיובי מאי נינהו — יציאות. ויציאות, תרתי הוא דהויין?!

ומתרצת הגמרא: כונת רב פפא לומר שארבעת חיובי המשנה מהתורה הם — שתיים דהוצאה ושתיים דהכנסה.

אלא, שעדיין קשה על תירוצו של רב פפא: והא יציאות קתני, ואילו רב פפא מונה גם שתי הכנסות?!

אמר רב אשי, להסביר תירוצו של רב פפא: תנא — הכנסה נמי 'הוצאה' קרי לה!

וממאי שגם הכנסה מיקרי הוצאה דתנן ה-ב במסכת שבת, בפרק כלל גדול [עג א], במשנה המבארת את ל"ט מלאכות: **המוציא מרשות לרשות, חיוב!**

מי לא עסקינן דקא מעייל עיולי מרשות הרבים לרשות היחיד, שהרי גם העברה זאת היא מרשות לרשות, וקא קרי ליה הוצאה.

ומנסה הגמרא לדחות את הראיה: ודלמא איירי תנא רק כאשר קא מפיק מרשות היחיד לרשות הרבים ולהכי קאמר המוציא מרשות